

A. Μαδαμόπουλος «Της Αριάδνης του χιτώνες και ζωστήρες».

Η παρουσίαση της Αγγελικής Ρόππα στο Βρυσάκι, 1 Απρίλη 2024

Πρόλογος

Η προσέγγιση που θα επιχειρήσω αφορά στο βιβλίο «Της Αριάδνης του, χιτώνες και ζωστήρες» του Αναστάση Μαδαμόπουλου, που κυκλοφόρησε με την ιδιαίτερα επιμελημένη έκδοση από το «Έναστρον». Ωστόσο, το βλέμμα όλων θα είναι σταθερά προσηλωμένο και στα υφαντά του, που εκτίθενται παράλληλα, σε ένα θαυμάσιο διάλογο με το βιβλίο.

Παρακολουθώντας, επί σειρά ετών, την πολυσχιδή παρουσία του συγγραφέα Αναστάση Μαδαμόπουλου στα πνευματικά και καλλιτεχνικά δρώμενα (ποίηση, πεζογραφία, δοκίμιο) και παράλληλα του εικαστικού καλλιτέχνη, που επιδίδεται στη ζωγραφική, την τέχνη του κοσμήματος, τη γλυπτική, την υφαντική, καταλήγουμε σε αυτό το μεταίχμιο - καρπό μιας σύνθετης διανοητικής και καλλιτεχνικής προσπάθειας.

1. Το βιβλίο «Της Αριάδνης του χιτώνες και ζωστήρες» προσφέρεται για μια πολύτροπη ανάγνωση. Κατ' αρχάς, ο αναγνώστης συναντά τα χαρακτηριστικά της μυθιστορηματικής γραφής (με τις περιπέτειες και περιπλανήσεις της ηρωίδας, με τις ανατροπές και την εξέλιξη). Παράλληλα, διαπλέκονται στοιχεία μυθολογικά, εθνογραφικά, λαογραφικά, αισθητικά, με εκτενείς αναφορές σε δημιουργούς και σταθμούς της καλλιτεχνικής τους πορείας, σελίδες ημερολογιακές, στοιχεία αυτοβιογραφικά, φιλοσοφικές ενδοσκοπήσεις, λεπτομερείς περιγραφές...

2. Ο τίτλος.

Από τον τίτλο ξεκινούν τα νήματα που συναντούν συχνά τις απολήξεις ή τις νέες αφετηρίες στο κείμενο. Η μυθιστορηματική σύμβαση συνδέει στον κορμό τα επί μέρους στοιχεία σ' ένα οργανικό σύνολο.

3. Η δομή.

Όλα συστρέφοντα γύρω από 2 άξονες μίτους: της περιπλάνησης της ηρωίδας - συμβόλου και της παράλληλης προσωπικής πορείας του δημιουργού της. Στα 16 κεφάλαια του μυθιστορήματος υπάρχουν παράλληλες και τεμνόμενες αφηγήσεις αλληλένδετων και συνειρμικά συνδεόμενων μεταξύ τους θεμάτων ή μοτίβων. Στην εισαγωγή κάθε κεφαλαίου δίνονται στον αναγνώστη τα κλειδιά - οι οδοδείκτες της

ανάγνωσης που προκαθορίζουν ή διερμηνεύουν τα μετέπειτα ή επιχειρούν προβολές - απόσταγμα επιγενόμενο από τον αφηγηματικό κορμό.

4. Ο χρόνος.

Κάποτε ρευστός ή απροσδιόριστος ο χρόνος και σε άλλα σημεία απόλυτα ακριβής. Προπάντων με άλματα, καλύπτει αιώνες και αποκαλύπτει τις πολλές διαδοχικές ζωές της μυθιστορηματικής ζωής της ηρώιδας του και την πλούσια δημιουργική ζωή του συγγραφέα, από τα πρώιμα παιδικά χρόνια μέχρι την ωριμότητα του.

Ο χρόνος, λοιπόν, εξακτινώνεται από το αχανές παρελθόν του μύθου και της προϊστορίας στο παρόν και ο αντίλαλος αντηχεί στο μέλλον. Οδηγός αυτής της μακράς πορείας είναι ο αφηγητής συγγραφέας, χωρίς διδακτισμό, με όπλα τον βαθύτατο ανθρωπισμό και τη γοητεία της εξομολόγησης, με το μετεωρισμό ανάμεσα στη βεβαιότητα και το άγνωστο.

Γίνεται, έτσι, ένας «προπονητής ονείρων» όπως αυτοχαρακτηρίζεται. Μας παρακινεί να αναρωτηθούμε, να αισθανθούμε από διαφορετικές αφετηρίες, όπως συνηθίζει ο καθένας...

Μας οδηγεί μέσω της γραφής σε μυστικούς λαβύρινθους, με την ιστορία και τις περιπλανήσεις της ηρώιδας του.

Παράλληλα, μία άλλη τέχνη, η υφαντική αποδίδει εικαστικά τις μετενσαρκώσεις της Αριάδνης του. Θεωρώ ότι εκφράζουν απόλυτα το συγγραφέα οι στίχοι του μεγάλου Αλεξανδρινού ποιητή

«Επιθυμίες κι αισθήσεις
εκόμισα εις την Τέχνη
ξέρει να σχηματίσει μορφήν της Καλλονής
σχεδόν ανεπαισθήτως τον βίον συμπληρούσα...».

Αυτή η πρόκληση - κάλεσμα απευθύνεται από το συγγραφέα - υφαντή στον αναγνώστη – αποδέκτη.

5. Οι τόποι

Μια περιδιάβαση επιχειρείται, χωρίς σύνορα, από το ένα σημείο του πλανήτη στο άλλο: σε τόπους με ιδιαίτερη πολιτισμική φυσιογνωμία και πλούσια παράδοση ή σε τόπους που καθόρισαν τη ζωή του καλλιτέχνη - δημιουργού:

Από τον Εύξεινο Πόντο, τα μικρασιατικά παράλια, το Αιγαίο και τα νησιά του, στη Σύμη (όπου το εργαστήρι του συγγραφέα - υφαντή), στη Λάρισα των παιδικών χρόνων, στο

Κερασίνη και στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, στην ηπειρωτική Ελλάδα και στην Κρήτη των μινωικών ανακτόρων.

Το ταξίδι έχει και μακρινούς προορισμούς: Την Αίγυπτο και την Υποσαχάρια Αφρική, την Εγγύς Ανατολή, την Ινδία, το Θιβέτ, την Κίνα και Ιαπωνία αλλά και χώρες - σταθμούς της Λατινικής Αμερικής (το Περού, τις Άνδεις, τη Γουατεμάλα).

Παντού, όπου υπάρχει πλούσια υφαντική παράδοση, τεχνήματα - θαρρείς - όχι από χέρια ανθρώπων, κατά την επισήμανση του συγγραφέα.

Αυτές οι πολύχρωμες ψηφίδες συνδέονται με δύο τρόπους. Ο ένας είναι η μυθιστορηματική σύμβαση που δίνει αυτή τη δυνατότητα με την πέραν από τόπους και χρόνο περιπλάνηση της Αριάδνης του, στις πολλές διαδοχικές ζωές της. Ο άλλος είναι η επιθυμία του συγγραφέα να αποκαλύψει όσα απόλαυσε με τις αισθήσεις ή αποκόμισε νοερά με τις μελέτες του και φαντάστηκε την ύπαρξη τους.

Γιατί το φανταστικό και το πραγματικό διαπλέκονται συνεχώς...

6. Τα θέματα.

Το καλλιτεχνικό δαιμόνιο παροχετεύεται από τη μία τέχνη στην άλλη. Έτσι, υφαίνεται στον μυθιστορηματικό ιστό ένα πολύχρωμο υφαντό με ποικίλα θέματα. Προέχουν τα αιώνια και σταθερά της ώριμης συνείδησης: η ζωή και το νόημά της, η χροάνη του χρόνου, του θριαμβευτή, και η αναμέτρηση μαζί του, η αγωνία του θνητού για το αναπότρεπτο, η μοναξιά, τα άγχη και το γήρας, οι αφορμές για περίσκεψη και αναθεωρήσεις...

Παράλληλα, η παρουσία των «σημαντικών άλλων» (οικείων, δασκάλων, απλών ανθρώπων) που άφησαν το στίγμα τους στη ζωή και τη σκέψη του συγγραφέα. Επίσης: η σχέση τέχνης με τη φύση, με την Παράδοση, η αγάπη και τρυφερότητα του λαϊκού τεχνίτη για το έργο του, η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς...

Αλλά και αγωνίες για τα παθήματα των λαών, τη Δημοκρατία.

Προ πάντων, ο αγώνας του συγγραφέα να αποκαλύψει τον πολύπτυχο και σκοτεινό βυθό της ψυχής, ένα ψυχογράφημα, μία κατάθεση ψυχής...

Και η βασική επιδίωξη είναι, χωρίς διδακτισμό, να ελαφρύνει την αβάσταχτη καθημερινότητα, να παρηγορήσει, να ξερκίσει το φόβο, την αρρώστια, τη μοναξιά, το κακό...

7. Διακειμενικές καταβολές.

Πλούσιες καταβολές από την Παράδοση και την παιδεία και τις αναζητήσεις του συγγραφέα - δημιουργού γονιμοποιούν με ερεθίσματα και αρδεύουν το αφηγηματικό υλικό: Το πλούσιο μυθολογικό υπόστρωμα, ο Όμηρος και ο Ησίοδος, οι προσωκρατικοί, ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης και ο Ξενοφώντας, ο Οβίδιος και ο Κάτουλος, ο Νίτσε...

Οραματικές γυναικείες μορφές ανακαλούνται, στα σημεία που δημιουργείται μία ονειρική ατμόσφαιρα, από την ποιητική παράδοση, από τον Σολωμό, τον Ελύτη, τον Σεφέρη, τον Ρίτσο...

Παράλληλα, ανοίγεται ένας διάλογος με εικαστικούς, αρχαιολόγους, λαογράφους, ζωγράφους (όπως ο Βανγκ - Γκογκ και ο Κλέε), ιέρειες της υφαντικής, ακτιβιστές, που άφησαν την πλούσια παρακαταθήκη τους σε Μεγάλα Μουσεία και συλλογές.

Ποικίλες πηγές, κάποιες από τις οποίες ενδέχεται να ενδιαφέρουν περισσότερο τον ειδικό, εμβριθή μελετητή.

8. Η ηρώιδα - μούσα του και η μεταξύ τους σχέση. Οι δύο διαπλεκόμενοι άξονες.

Η Αριάδνη του, πλάσμα και είδωλο του δημιουργού της, η μούσα του, μορφή αρχετυπική, πρωτεϊκή, μια ξεπεσμένη θεά που αρνήθηκε την αιωνιότητα, άυλη και ασώματη οπτασία «αεράκι σε τοπία ονειρικά...». Ζει διαφορετικές θνητές ζωές, ως δημιουργός θητεύει στη μακραίωνη παράδοση και ο σκοπός της είναι να αναπαραστήσει την ομορφιά με τα υφαντά της αντιτάσσοντας στον υπάρχοντα κόσμο τον δικό της.

Μέσα από το όνειρο μιας νύχτας, την αναπαριστά ο συγγραφέας - δημιουργός της γλυπτικά, ντυμένη με τους χιτώνες της που αναδεικνύουν την κρουστή σάρκα, με τα νήματα και αδράχτια να ξετυλίγονται σε ένα κινούμενο λαβύρινθο.

Συνδέει τη ζωή και την περιπλάνησή της με την ζωή του συγγραφέα και τις ζωές άλλων ανθρώπων σε μία μυστική επικοινωνία και σε διαρκή πνευματική συναλλαγή «την ενέπνεε με τις αφηγήσεις του και η μούσα του ύφαινε» γράφει... Του δίνει το έναυσμα για νέες ιδέες, τον παρακινεί να φανερώσει τα ανείπωτα, να εξομολογηθεί τις προθέσεις του. Υφαίνει και ξηλώνει τα υφαντά της και ο συγγραφέας - δημιουργός καταπάνεται με την προσπάθεια να τα διασώσει, να τα αντιγράψει, τότε με τα νήματα, τότε με τη γραφίδα.

Στο τέλος, η αρχετυπική αυτή μορφή αποφασίζει να αυτονομηθεί και τον εγκαταλείπει ασκώντας του κριτική, που είναι και αυτοκριτική του δημιουργού για το έργο του και προβάλλει και ενδεχόμενες ενστάσεις του αναγνώστη.

Ωστόσο, το βιβλίο, ακέραιο χωρίς περικοπές, παραδίδεται στον αναγνώστη, σαν πρόκληση - κάλεσμα για το δικό του ταξίδι.

Και καθώς μας το παραδίδει σήμερα, δε νιώθει να διακατέχεται μόνο από μελαγχολία - όπως επισημαίνει - αλλά και από ένα λυτρωτικό και αισιόδοξο συναίσθημα, γιατί έφτασε μέχρι το τέλος του προορισμού του...

Μία απάντηση που θα μπορούσε να καταλαγιάσει τις αγωνίες του συγγραφέα - καλλιτέχνη είναι λίγοι στίχοι από το ποίημα του Γ. Ρίτσου: Χρονομέτρηση, στο οποίο κάνει έναν απολογισμό συνολικό της ζωής και του έργου του, με μία αποστροφή εις εαυτόν και στον αναγνώστη:

*«Άλλοτε ένα πουλί, ένα φύλλο ή ένα άστρο μας φέρναν
κάθε τόσο το καλό χρησμό, μας μεταπείθαν απ' το μαύρο...
Γι' αυτό, μη φοβηθείς εσύ που βάδισες στην έρημο
περήφανα μόνος, εσύ που χτυπούσες το ραβδί σου στο
βράχο κι ανάβρυζε ένα κυπαρίσσι από μεγάλο νερό...,
πριν απ' τον ύπνο σου θυμήσου πως φύτεψες κι εσύ
ένα δέντρο ιστορικό στο αιωνόβιο δάσος...».*

9. Γλώσσα και ύφος.

Ο πλούτος του περιεχομένου αναδεικνύεται με μία εκφραστική, πλούσια, ρέουσα γλώσσα, ακριβή και λεπτομερή στις περιγραφές και την αφήγηση

Και το ύφος παλλόμενο, κυμαίνεται ανάμεσα στο ρεαλιστικό, λυρικό, στωικά δοκιμιακό, ελεγειακό, προσωπικό, άμεσο και πηγαίο στις εξομολογήσεις...

Αυτές οι εναλλαγές αναδεικνύουν τις διάφορες οπτικές για την προσέγγιση του κειμένου.

10. Η αφιέρωση.

Ο ίδιος ο συγγραφέας, σε ένα κομβικό σημείο του έργου του κάνει την αφιέρωση, μακρόσυρτη σε τόνο ελεγειακό, σαν σε επιτύμβια στήλη:

στις Αριάδνες της διπλανής πόρτας, στρατιές λεηλατημένων γυναικών, που πλήρωσαν με ακριβό τίμημα τους έρωτές τους, τις θυσίες τους, μαχήτριες που τις πρόδωσαν, που δε μετάνιωσαν για τα ωραία λάθη τους, που τη ζωή τους την αφήφησαν και τη σπατάλησαν...

Όλες αυτές τις ωραίες υπάρξεις θέλησε να τις τιμήσει, τις γιαγιάδες, τη μάνα του, την πεθερά του, τη Βαγγελιώ του, τις φίλες του και τις μαθήτριες του, τις γειτονοπούλες, τις συναδέλφισσές του.

11. Υφαντική και τέχνη του λόγου. Οι δυο τέχνες διαλέγονται.

Στο ερώτημα: Γιατί διαβάζουμε μυθιστορήματα; Ο Νομπελίστας Περουβιανός συγγραφέας Μάριο Βάργκς Λιόσα δίνει τη δική του απάντηση:

«Πιθανόν από την αρχή των καιρών, οι ανθρώπινες υπάρξεις αισθάνθηκαν εγκλωβισμένες στη μοναδική ζωή που είχαν και θέλησαν να αποδράσουν από εκείνο το κλουβί, να φανταστούν, να ονειρευτούν και να επιθυμήσουν και άλλες ζωές και άλλους κόσμους και να τα μετατρέψουν σε πραγματικότητα. Αυτή η αρχέγονη ανάγκη γέννησε τη μυθιστορηματική γραφή».

Πιστεύω ότι και το συγκεκριμένο έργο ανταποκρίνεται σε αυτή την ανάγκη.

Ο συγγραφέας του ενσωματώνει στο μυθιστορηματικό κορμό το δικό του υπόστρωμα (βιώματα, ενδιαφέροντα, διαβάσματα, προηγούμενες δημιουργίες, φιλοδοξίες και αγωνίες που ξεχειλίζουν από το τοπίο της ψυχής).

Ένας υφαντής - συγγραφέας, αυτοαναλυόμενος, αντιμέτωπος με τη βασανιστική διαδικασία της δημιουργίας, που βιώνει - σε κάποιες στιγμές - τον εξάισιο ίλιγγο, όπως τον αποδίδει με ψυχαναλυτικό τρόπο η Γυναίκα με τα Μαύρα στη Σονάτα του Σεληνόφωτος: «η αμφιβολία τον βασάνιζε ... περνούσε σε ζώνες υψηλού κινδύνου».

Και η ηρωίδα του, θιασώτης της ελευθερίας, υφάντρα — καλλιτέχνης, αγάπησε τους στροβίλους της ψυχής του και του πρόσφερε τους μίτους γα να βγαίνει από τα σκοτεινά και τα άδυτα στο άπλετο φως.

Έτσι οι δυο τέχνες γίνονται μορφές αλληλοσυμπληρούμενες:

στη μία: την τέχνη του λόγου, οι λέξεις αρμοσμένες γίνονται το όχημα της σκέψης και της συνείδησης

στην άλλη: την υφαντική, το στημόνι και τα νήματα υφασμένα με την πειθαρχία ή την ελευθερία στη σύνθεση, την ποικιλία των μοτίβων, τα χρώματα, αντανακλούν την ψυχική διάθεση, την ομορφιά, το μόχθο των χεριών του καλλιτέχνη, που θα απολαύσουν οι αισθήσεις.

Επίλογος

«Και η τέχνη τι χρειάζεται σ' ένα μικρόψυχο καιρό;» αναρωτιέται ο Χέλντερλιν.

Μα, είναι μια πράξη εμπιστοσύνης στους εν δυνάμει υποδοχείς της. Αν συγκινηθούν, το διάβημα του καλλιτέχνη θα λάβει υπόσταση. Γιατί δεν παράγεται ερήμην του ανθρώπου. Ωστόσο, δεν έχει κάποια μαγική δύναμη ν' αλλάξει ριζικά τον κόσμο ή έστω ένα άτομο. Αναμφίβολα, όμως, με την αυτοανασκαπτική και αυτογνωστική λειτουργία της επιδρά.

Και όσο πιο επώδυνη είναι, τόσο πιο παραμυθητική αποβαίνει.

Καλοτάξιδο το βιβλίο του Αναστάση Μαδαμόπουλου

ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ ΤΟΥ ΧΙΤΩΝΕΣ ΚΑΙ ΖΩΣΤΗΡΕΣ

Η ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΜΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

– ΕΝΑ ΦΛΕΡΤ ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Α. «Επιπεσές», κληρονομιά και η διακριτή ταυτότητα εντός ενός παγκόσμιου ιστό

Με το νέο του βιβλίο ο Τάσος Μαδαμόπουλος οριστικοποιείται ως ένας εκ των πλέον διακριτών και αναγνωρίσιμων πεζογράφων στα ελληνικά γράμματα. Χρησιμοποιώντας την Αριάδνη του, πρόσωπο εφεύρημα ηρωίδα που φέρει ταυτόχρονα τα χαρακτηριστικά μιας μούσας της αφήγησης αλλά και μιας βάσης δεδομένων στην οποία είναι συγκεντρωμένα τα πάντα όλα αναφορικά με την ύφανση, διατρέχει τους τόπους και τους χρόνους αποδελτιώνοντας τα όσα την αφορούν και συμβαίνουν είτε με τη συμμετοχή της είτε ερήμην της. Ταυτοχρόνως διατρέχει τον βίο του από τα μικρά του, ως την ώριμη δημιουργική περίοδο στην οποία βρίσκεται και μέσα στην οποία ανθεί, όπως συνηθίζει να κάνει σε όλα του τα βιβλία ενσωματώνοντας αυτοβιογραφικά στοιχεία και διακείμενα με μια τρυφερότητα υποδειγματική. Έτσι παραλλάσσει και το ύφος που άλλοτε γίνεται λυρικό, άλλοτε αυστηρό κι άλλοτε παιγνιώδες. Εντυπωσιακές είναι επομένως οι ποιητικές αναγωγές που προκύπτουν καθώς το βιβλίο προχωράει ταυτόχρονα ως μια δοκιμαστική μελέτη της ύφανσης, ως ιστοριογραφική καταγραφή και ως επιστημονική έρευνα τεκμηρίωσης. Θα έλεγα, για να δανειστώ δυο παραδείγματα από το σινεμά, ότι ο ανθρωπισμός του Μαδαμόπουλου θυμίζει το σινεμά του Φρανκ Κάπρα (στο *Μια υπέροχη Ζωή*) ή τους μαϊστορες του Ιταλικού νεορεαλισμού (τον Βιττόριο ντε Σίκα στον *Κλέφτη Ποδηλάτων*) καθώς οι προσωπικές του στιγμές εκτίθενται κινηματογραφικά, γενναιόδωρα και συμπονετικά, πρώτα πρώτα ως προς Εαυτόν, που τον περιγράφει μεν, σχηματικά σε κάθε χρονική περίοδο (ως μαθητή, ως φαντάρο, ως δάσκαλο, ως συγγραφέα, ως εικαστικό) σε κάθε τέτοιο «τοποθετημένο» στο χρόνο σχήμα του όμως παραφυλά εγκιβωτισμένος ο ώριμος εαυτός που αποτιμά την αντίστοιχη περίοδο με νοσταλγία και κάποια λύπη που δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει τις προσδοκίες του στον μέγιστο βαθμό. Στους τόπους είναι μοιραίο να υπερτερούν οι νησιωτικοί προορισμοί ή τα λιμάνια, για προφανείς λόγους όπως η Τήνος, η Κρήτη, η πολυαγαπημένη του Σύμη κι ο Πειραιάς. Αλλά η ερευνητική του πυξίδα δεν διστάζει να τον οδηγήσει στην Αίγυπτο, στις Άνδεις, στο δρόμο του μεταξιού, στη Γουατεμάλα ή ακόμη και στην υποσαχάρια Αφρική. Η ώσμωση των πολιτισμών μέσα από το εμπόριο και τους δρόμους της θάλασσας υφαίνει επομένως έναν ιστό αλληλεπιδράσεων όχι μόνο δομής, όχι μόνο τέχνης, μοτίβων και διακόσμησης, αλλά έναν παγκόσμιο ιστό επικοινωνίας που δεν περιορίζεται μόνο στους ανθρώπους αλλά περιλαμβάνει και μύρια όσα άλλα πλάσματα, από την ταπεινή και μεγαλειώδη αράχνη, ως τα πουλιά του ποταμού Μεκόνγκ που οριοθετούν το χώρο τους αλλά και τη φυλική τους αυτάρχεια πλέκοντας τις φωλιές τους και εκκολάπτοντας -ανεξαρτήτως φύλου- τους απογόνους τους. Φυσικά τα Ευρωπαϊκά Εργαστήρια δε θα μπορούσαν να λείπουν από τη μελέτη του. Ο συγγραφέας Μαδαμόπουλος – έμπλεος από την Ανατολή, την Καισάρεια, τα παράλια της Μικράς Ασίας και την Πόλη- είναι στη βάση του ένας δυτικός μελετητής, λεπτομερής και επίμονος, σχεδόν σαν προτεστάντης Γερμανός φυσιοδίφης του 19^{ου} αιώνα. Αυτή η ακτινογράφηση της γραφής του με οδήγησε να πω- εξ όσων γνωρίζω - ότι με την - ασθενή - εξαίρεση του Νικήτα Σινιόσογλου - του οποίου τη δοκιμαστική ποιητικότητα ζηλεύω προσωπικώς- και των πρωτοπόρων ακαδημαϊκών Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου και Πέτρου Χάρη, των οποίων ο πεζογραφικός συμβολισμός υπήρξε - για την εποχή τους - οριακά δοκιμαστικός, ο Μαδαμόπουλος δεν έχει αντίστοιχό του στα Ελληνικά Γράμματα. Πολύ περισσότερο θα έλεγα ότι η γραφή του, καθώς την διατρέχει ένα μεταφυσικό άχθος από άκρη σ' άκρη και μια μόνιμη εμμονή με την υπόσκαφη αποδομητική αντιπαράθεση

με το ίδιο του το κείμενο, θυμίζει τους Γάλλους δομιστές και αποδομιστές γραφιάδες και θεωρητικούς τον Μορίς Μπλανσό, τον Μισέλ Φουκό, τον Ζακ Ντεριντά ή τον Ζιλ Ντελέζ, καθώς κάποιους Γερμανούς νεότερους μυθιστοριογράφους που μεταφέρουν την αφήγηση από την πλοκή στην – ορισμένες φορές έως και ιστοριογραφική ή δημοσιογραφική – παράθεση της πληροφορίας, στον – ατέρμονο – συσχετισμό, το βομβαρδισμό από φυσιογνωστικές παραμέτρους, που υποδεικνύουν δηλαδή μια διαλεκτική της φύσης, που γίνεται γρήγορα διαλεκτική των κοινωνικών δομών (πανεπιστήμια, εκκλησίες, σχολεία, οργανώσεις, κινήματα) και απλώνεται αγκαλιάζοντας τον Αναγνώστη, υποκαθιστώντας το σασπένς με την περιέργεια και την αναγνωστική λαχτάρα για φιλομάθεια. Έχω στο μυαλό μου πολύ περισσότερο τον Ντάνιελ Κέλμαν και κυρίως το βιβλίο του *Η Μέτρηση του Κόσμου* (με ήρωές τον βιτρούβιο Αλεξάντερ φον Χούμπολντ, και τον μαθηματικό και αστρονόμο Καρλ Φρίντριχ Γκάους) και λιγότερο τη δοκιμιακή και δημοσιογραφική γραφή – καταγραφή του Ζέμπαλντ παρότι και σε αυτόν ανιχνεύονται ομοιότητες. Μα όλη ετούτη η περιττή παραδειγματολογία επιρροών που μας οδηγεί; Στην αδιαμφισβήτητη και αναγνωρίσιμη μοναδικότητα της ταυτότητας του συγγραφέα Τάσου Μαδαμόπουλου.

Like no other.

Β. τα διακείμενα (κλωστής ή λέξεις)

Ας περάσουμε τώρα στα διακείμενα των οποίων την ισχύ επεκτείνει το βιβλίο όπως και τα προηγούμενα βιβλία του, ώστε να συμπεριλάβει και τα έργα τέχνης και ω τη σύμπτωση! εν προκειμένω την υφαντική τέχνη.

Στον τόμο *Η λογοτεχνική θεωρία του εικοστού αιώνα*, που κυκλοφόρησε το 2013 από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, το θέμα εξαντλείται, τουλάχιστον σε ένα επίπεδο εισαγωγικό, με εμβληματικά κείμενα από τον Ντεριντά ως τον Μισέλ Φουκό και τον Ρολάν Μπαρτ.

Η διακειμενικότητα είναι ένας σχετικά νέος όρος στη θεωρία της λογοτεχνίας και για τα ελληνικά προκύπτει ως αντιδάνειο από τα αγγλικά όπου η αντίστοιχη λέξη *intertextuality* χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από την Τζούλια Κρίστεβα στα τέλη της δεκαετίας του '60. Η λέξη προέρχεται από το λατινικό ρήμα *intertexto*, το οποίο παραπέμπει στη λέξη "υφαίνω". Η ρίζα επεκτείνεται και σε άλλες λέξεις σχετικές με την ύφανση: *texture* είναι υφή ενός υφάσματος, η αίσθηση που απομένει στην αφή όταν αγγιχθεί. Όπως σημειώνει η ίδια η Κρίστεβα:

"Κάθε κείμενο, είναι ένα μωσαϊκό που συγκροτείται από υπομνήσεις. Κάθε κείμενο αφομοιώνει και μεταμορφώνει ένα άλλο"

ενώ ο Ρολάν Μπαρτ, γράφει:

"Κάθε κείμενο είναι ένα υφαντό παλαιότερων αναφορών. Αποσπάσματα κώδικα, φόρμες, ρυθμικά πρότυπα, απομεινάρια κοινωνικών ιδιολέκτων, όλα περνούν στο κείμενο και διαχέονται μέσα σε αυτό, καθώς το κείμενο κολυμπά στη θάλασσα της γλώσσας. Η διακειμενικότητα, επομένως είναι ένα πεδίο, τόσο γενικό που η πηγή του είναι αδύνατον να εντοπιστεί. Η λειτουργία της είναι ασυνείδητη"

Τέλος, όπως αναφέρεται και στο βιβλίο, στο απόσπασμα από τον κατάλογο της έκθεσης Εν-γραφές που πραγματοποιήθηκε το 2010 στην Ελληνοαμερικανική Ένωση, η ίδια η επιμελήτρια Έρις Κρητικού, λέει:

«Πόσο κοντά ή μακριά άραγε μπορεί να είναι ένας συγγραφέας με τον υφαντουργό; Ο υφαντής υφαίνει πάνω στο στημόνι κλωστές, δηλαδή κόμπους που θα σχηματίσουν ένα ύφασμα. Έτσι και ο γραφιάς πάνω στο χαρτί πλέκει ένα κείμενο παρατάσσοντας σημεία της αλφαβήτου. Ο ζωγράφος τοποθετεί πάνω στην επιφάνεια του χαρτιού γραμμές, σχήματα και χρώματα υφαίνοντας μια εικόνα μέσα από επιμέρους χειρονομίες».

Αναζητώντας την ουσία των συσχετισμών ο Μαδαμόπουλος μοιάζει ξαφνικά ο πλέον κατάλληλος συγγραφέας - καλλιτέχνης για όλα αυτά. Η σημειολογία των κειμένων του παραπέμπει απευθείας στη διαδικασία της ύφανσης όπου επεμβαίνει -σε μια βάση από ενίοτε ταπεινά υλικά - και μεταμορφώνει την προϊστορία τους σε μια ακολουθία παλίμψηστων σημειωτικών παρελθόντων που βρίσκονται σε διάλογο με την ίδια τη δομή της γλώσσας διαμορφώνοντας τη ροή στον ενεστώτα χρόνο, αφομοιώνοντας τον και μεταμορφώνοντας τον σε έργο τέχνης, ενσωματώνοντας, σε αυτή τη μεταμόρφωση, ακόμη και την ίδια τη διαδικασία. Τέλος, για τον Μαδαμόπουλο, απογειώνοντας την ουσία των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των τεχνών γενικότερα, και όχι μόνο μεταξύ των κειμένων, υπάρχει και το - εν τοις πράγμασι - παράλληλο σύμπαν της εικαστικής δράσης, της τριβής με την ύλη όπου εισπνέονται και ενσωματώνονται τα πρότερα και εξυφανονται τα ύστερα, η σωματοποίηση της διαχειμενικότητας, η κορωνίδα της καλλιτεχνικής δραστηριότητας, η ουσιαστική, πραγματική ύφανση.

Όπως λέει κάπου κι ο ίδιος ο συγγραφέας

text είναι το ύφασμα και line (υπονοώντας τη λέξη linen, το λινάρι) είναι η κλωστή

ενώ ακόμη πιο ενδεικτικά στη στην κατακλείδα του εξαιρετικού μικροκειμένου που προλογίζει την ενότητα Στην Αίγυπτο: ύφανση και γραφή, κειμένου ενδεικτικού των προθέσεων και των τρόπων του δημιουργού:

Πολύ βασανίστηκε (ο Α. Μ.) να λύσει τον γρίφο, όμως δεν αμφέβαλε πια: τα κείμενα είναι γραμμένα υφαντά και τα υφαντά υφασμένες κείμενες ιστορίες.

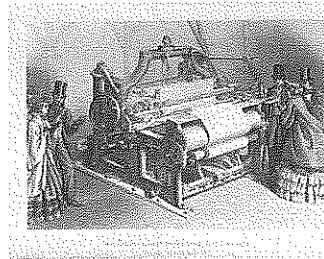
 Γ. Η Αριάδνη τσ. ένα φλερτ με την αθανασία.

Τελειώνοντας θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι το ταξίδι της μυθιστορηματικής Αριάδνης του Μαδαμόπουλου, μιας περσόνας που εφευρίσκεται για να στηρίξει το εγχείρημα της γραφής, δεν περιορίζεται μόνο στον χρόνο και στους τόπους. Εξασφαλίζει κυρίως στον συγγραφέα την πολυπόθητη αθανασία καθώς διατυπώνει όλα τα εύλογα υπαρξιακά και φιλοσοφικά ερωτήματα που τον απασχολούν, δίχως να γερνά και αλλάζοντας διαρκώς πρόσωπα κατά το δοκούν. Μελετώντας δηλαδή σε βάθος τις στοιχειώδεις ανάγκες του ανθρώπινου είδους προς την ύφανση, τα ρούχα, τα άμφια και τα σαβάνια μέσα από τις δοξασίες και τα ταφικά έθιμα και μνημεία, εντρυφεί ταυτοχρόνως στη ζωή, τη θρησκευτική πίστη και το θάνατο. Έτσι το βιβλίο καταφέρει να μου εξηγήσει, εμένα του αναγνώστη, γιατί για παράδειγμα το πτώμα του ανήλικου γιου του άρχοντα πρωτοπόρου τυπογράφου της Αμβέρσας Πλωτέν Μορετούς κείται στον τάφο του σαβανωμένο σφιχτά σε μια ταπισερί που στόλιζε το παιδικό

του δωμάτιο ή γιατί στα τόσα εκθέματα του ομώνυμου μουσείου περιλαμβάνονται εκτός από τυπογραφικά στοιχεία, βενετσιάνικα χαρτιά, αιγυπτιακούς παπύρους, πιεστήρια και μελάνια εκατόν τριάντα δύο και πλέον ειδών και αποχρώσεων, και μια συλλογή με υφαντά που με τα χρόνια το «δέρμα» τους έχει γίνει ομώνυμο των βιβλίων τα οποία στον κόρφο τους εκτίθενται. Ας μου επιτραπεί επομένως να αποδώσω ένα αντίδωρο, καθώς και ο ίδιος ο Α. Μ. το συνηθίζει, διαβάζοντας ένα ποίημά από τη δεύτερη έκδοση του Επιτάφιου εν Ελευσίνη με τίτλο

ΤΟ ΑΣΤΡΙΚΟ ΥΦΑΔΙ

Το χιόνι στα όνειρά είναι πιο κρύο,
 ακόμη κι απ' το ωχρό
 υγράνθεμο του Πλόβντιβ
 ξερό, όπως ενδημούσε στο αγιάζι της Αϊπόβρουσης,
 απελπισμένο
 αναρριχητικά στον οπλοβαστό.
 Όμως μαζί μας κουβαλάμε τα χιόνια μας,
 ως εκεί που πια δεν θα ορίζουμε
 κανένα από τα αυτόβουλα ταξίδια που μας συμβαίνουν/
 και θα είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου,
 αυτή η κραυγή
 -που ακολουθεί τη διαδοχή των χειρισμών στη νεύση του βαρκάρη-
 να σιγήσει επιτέλους
 βουλιάζοντας στο χιόνι μας
 σαν ένα εγκαταλειμμένο γεώμηλο
 Εκεί θα σιγοκαίει μαζί με την πρώτη μας αγάπη
 διαθέσιμο για όποιον το παθήσει
 το μεταξένιο πουλί που θροίξει με το ράμφος του τα ποιήματα
 ή ας το πούμε κι έτσι
 των αγγέλων το αστρικό υφάδι
 στις πεζής ζωής μας το στημόνι.
 19/10/2017

Κ. Χ. Λουκόπουλος
 Γκαλερί Βρούσαλα
 01/04/2024